Lista lektur obowiązkowych

Klasy VII i VIII
Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
Aleksander Fredro, *Zemsta*
Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren I, V, VII, VIII
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
Ignacy Krasicki, *Żona modna*
Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady* część II, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie, Pan Tadeusz* (całość)
Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*
Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
Sławomir Mrożek, *Artysta*
Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragmenty), *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Adam Mickiewicz
PAN TADEUSZ

Śród takich pól przed laty, nad brzegiem ruczaju[1],
Na pagórku niewielkim, we brzozowym gaju,
Stał dwór szlachecki, z drzewa, lecz podmurowany;
Świeciły się z daleka pobielane ściany,
Tym bielsze, że odbite od ciemnej zieleni
Topoli, co go bronią od wiatrów jesieni.
Dom mieszkalny niewielki, lecz zewsząd chędogi[2],
I stodołę miał wielką, i przy niej trzy stogi
Użątku[3], co pod strzechą zmieścić się nie może;
Widać, że okolica obfita we zboże,
I widać z liczby kopic[4], co wzdłuż i wszerz smugów[5]
Świecą gęsto jak gwiazdy, widać z liczby pługów
Orzących wcześnie łany ogromne ugoru[6],
Czarnoziemne, zapewne należne do dworu,
Uprawne dobrze na kształt ogrodowych grządek:
Że w tym domu dostatek mieszka i porządek.
Brama na wciąż[7] otwarta przechodniom ogłasza,
Że gościnna, i wszystkich w gościnę zaprasza.

Właśnie dwukonną bryką wjechał młody panek
I, obiegłszy dziedziniec, zawrócił przed ganek.
Wysiadł z powozu; konie porzucone same,
Szczypiąc trawę, ciągnęły powoli pod bramę.
We dworze pusto: bo drzwi od ganku zamknięto
Zaszczepkami i kołkiem zaszczepki przetknięto.
Podróżny do folwarku nie biegł sług zapytać,
Odemknął, wbiegł do domu, pragnął go powitać.
Dawno domu nie widział, bo w dalekim mieście
Kończył nauki, końca doczekał nareszcie.
Wbiega i okiem chciwie ściany starodawne
Ogląda czule, jako swe znajome dawne.
Też same widzi sprzęty, też same obicia,
Z którymi się zabawiać lubił od powicia[8];
Lecz mniej wielkie, mniej piękne niż się dawniej zdały.
[…]
Biegał po całym domu i szukał komnaty,
Gdzie mieszkał dzieckiem będąc, przed dziesięciu laty.
Wchodzi, cofnął się, toczył zdumione źrenice
Po ścianach: w tej komnacie mieszkanie kobiéce!
Któż by tu mieszkał? Stary stryj nie był żonaty,
A ciotka w Petersburgu mieszkała przed laty.
To nie był ochmistrzyni[9] pokój? Fortepiano?
Na nim nuty i książki; wszystko porzucano
Niedbale i bezładnie: nieporządek miły!
Niestare były rączki, co je tak rzuciły.

Tuż i sukienka biała, świeżo z kołka zdjęta
Do ubrania, na krzesła poręczu rozpięta;
A na oknach donice z pachnącymi ziołki,
Geranium, lewkonija[10], astry i fijołki.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Kraków 1990.

[1] Ruczaj – potok, strumień.
[2] Chędogi – schludny.
[3] Użątek – zebrane plony, zżęte zboże.
[4] Kopica – kopa siana lub zboża.
[5] Smugi – tu: odrębne pasma poszczególnych pól.
[6] Ugór – pole nieuprawiane przez dłuższy czas.
[7] Na wciąż – na oścież.
[8] Od powicia – od urodzenia.
[9] Ochmistrzyni – kobieta zarządzająca gospodarstwem w dużym majątku.
[10] Geranium, lewkonija – nazwy kwiatów.

[377 wyrazów]

Zadanie 1. (0–1)

Odwołując się do całego utworu *Pan Tadeusz*, dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Dwór opisany w powyższym fragmencie należał do rodziny

A. Sopliców.
B. Horeszków.
C. Domeyków.
D. Dobrzyńskich.

Zadanie 2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń w odniesieniu do całego utworu *Pan Tadeusz*. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Akcja *Pana Tadeusza* rozgrywa się w XVIII wieku na Litwie.	**P**	**F**
Dzięki lekturze *Pan Tadeusz* możemy poznać dawne zwyczaje szlacheckie.	**P**	**F**

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z opisu położenia i otoczenia dworu wynika, że ten dwór jest miejscem

A. strzeżonym.
B. tajemniczym.
C. zadbanym.
D. nowoczesnym.

Zadanie 4. (0–2)

Na podstawie przytoczonego fragmentu podaj dwie cechy charakteryzujące gospodarza dworu i uzasadnij je przykładami wybranymi z tego fragmentu. Nie cytuj.

Cecha	Przykład z tekstu

Zadanie 5. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z przytoczonego fragmentu wynika, że przez ostatnich dziesięć lat bohater kształcił się poza domem.	**P**	**F**
Z przytoczonego fragmentu wynika, że po powrocie do domu bohater najmniej zmian dostrzega w swoim dawnym pokoju.	**P**	**F**

Zadanie 6. (0–2)

Przeczytaj fragment utworu.

Wbiega i okiem chciwie ściany starodawne
Ogląda czule, jako swe znajome dawne.
Też same widzi sprzęty, też same obicia,
Z którymi się zabawiać lubił od powicia,
Lecz mniej wielkie, mniej piękne niż się dawniej zdały.

6.1. Wyjaśnij, dlaczego Tadeusz po powrocie do domu postrzega sprzęty domowe inaczej niż wcześniej.

…….……..……..

…….……..……...……

6.2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Aby zachować sens wypowiedzi *Wbiega i okiem chciwie ściany starodawne ogląda czule*, wyrazu *chciwie* nie można zastąpić wyrazem

A. *żarliwie*.
B. *zachłannie*.
C. *intensywnie*.
D. *wyzywająco*.

Zadanie 7. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W zdaniu *Podróżny do folwarku nie biegł sług zapytać* podkreślony wyraz jest **A** | **B** i pełni **C** | **D** funkcję .

A. przymiotnikiem
B. rzeczownikiem
C. przydawki
D. podmiotu

Zadanie 8. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W wypowiedzeniu *Konie porzucone same, szczypiąc trawę, ciągnęły powoli pod bramę* przecinki wydzielają imiesłowowy równoważnik zdania.	**P**	**F**
W wypowiedzeniu *A na oknach donice z pachnącymi ziołki, geranium, lewkonija, astry i fijołki* przecinkami oddzielono wyliczane rzeczowniki.	**P**	**F**

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj definicję wyrazu *dwór*.

1. «obszerny dom mieszkalny, dawna siedziba ziemiańska»
2. «przestrzeń otaczająca dom, podwórze; miejsce pod gołym niebem»
3. «świta, orszak»

Słownik języka polskiego, pod red. Mieczysława Szymczaka, Warszawa 1999.

W którym z podanych zdań użyto wyrazu *dwór* w znaczeniu 3.? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. W mojej okolicy stoi przepiękny dwór.
B. Wiosną najchętniej spędzam czas na dworze.
C. Księżna wraz ze swoim dworem udała się na przejażdżkę.
D. Mieszkańcy okolicznych wiosek wykonywali pracę na rzecz dworu.

Zadanie 10. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W sformułowaniu *nieporządek miły* podkreślony wyraz został zapisany zgodnie z taką samą zasadą ortograficzną, jaką zastosowano w pisowni wyrazu

A. *niebiosa*.
B. *niedziela*.
C. *niedźwiedź*.
D. *nieprawda*.

Zadanie 11. (0–2)

Obejrzyj zamieszczony poniżej plakat pochodzący ze zbiorów Muzeum Pana Tadeusza we Wrocławiu.

www.muzeumpanatadeusza.ossolineum.pl

Jan Kallwejt, autor plakatu, za pomocą różnych elementów graficznych przedstawił swoją interpretację pierwszej księgi epopei *Pan Tadeusz*. Wybierz dwa elementy graficzne i wyjaśnij ich sens w kontekście utworu Adama Mickiewicza.

.....

.....

.....

Zadanie 12. (0–2)

Przeczytaj fragment utworu.

Rano, po umyciu się, trzeba robić bardzo dokładną toaletę planety. Trzeba się zmusić do regularnego wyrywania baobabów, i to natychmiast po odróżnieniu ich od krzewów róży, do których są w młodości bardzo podobne. Jest to praca bardzo nudna, lecz bardzo łatwa…
Pewnego dnia poradził mi, abym spróbował narysować ładny obrazek, który by pomógł dzieciom z naszej planety zrozumieć niebezpieczeństwo baobabów.

12.1. Podaj tytuł lektury obowiązkowej, z której pochodzi powyższy fragment.

Tytuł lektury: ……

12.2. Dlaczego główny bohater opuścił swoją planetę i wyruszył w podróż?

……...…

……...……

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Stefan Garczyński

UZNANIE, PODZIW, POCHWAŁA

Pragnienie uznania jest równie silne jak lęk przed krytyką. *Człowieka trawi przez całe życie głód oceny* – stwierdza Jan Parandowski[1]. Darwin[2], który uchodził za nieczułego na opinie, napisał, że nawet gdy jesteśmy zupełnie sami, często myślimy z bólem lub przyjemnością, co inni o nas sądzą, o ich aprobacie lub dezaprobacie. […] Wzbudzanie podziwu to jedna z największych przyjemności życia. Chwile, gdy słuchano nas z zachwytem, pamiętamy przez długie lata. Nic też bardziej od pochwały nie pobudza nas do działania. Wiadomo, że najlepsze rezultaty osiągają ci trenerzy, którzy umieją okazać, jak bardzo się cieszą z osiągnięć ucznia. I oni są najbardziej lubiani. […].

Niektórzy psychologowie, jak na przykład H. S. Sullivan, powiadają, że aprobata osób ważnych dla jednostki jest decydującym czynnikiem wychowawczym. Nawet gdy mnie ktoś przecenia, staram się dowieść, że się nie myli. A Goethe[3] pisał jeszcze dobitniej: *Gdy przyjmujemy ludzi takimi, jakimi są, czynimy ich gorszymi; gdy natomiast traktujemy ich tak, jakby byli tym, czym być powinni, wydobywamy z nich to najlepsze, na co ich stać.*

By zrozumieć, dlaczego tak powszechne jest pragnienie uznania, wystarczy uświadomić sobie siłę potrzeby akceptacji, znaczenia i dobrej samooceny. Mało jest ludzi, którym nie dokucza niepokój o pozycję w grupie albo którzy czują się zupełnie pewni swoich możliwości i wartości. Kto pomaga innym uśmierzyć ten niepokój, kto podbudowuje ich pewność siebie, ten jest potrzebny, ten jest lubiany.

Jednym z najważniejszych warunków budzenia sympatii jest odkrywanie w każdym człowieku czegoś, za co go można szanować i podziwiać. Więcej! Tak jak w ogóle kultura to w pierwszym rzędzie umiejętność dostrzegania i gotowość podziwiania tego, co jest godne podziwu, tak kultura współżycia polega w dużej mierze na dostrzeganiu i podziwianiu tego, co w ludziach jest wartościowe i piękne.

Popyt[4] na uznanie i podziw jest ogromny, a podaż[5] – mizerna. Dlaczego? Dlatego, że podziw jest uczuciem stosunkowo rzadkim. Dlatego, że możemy nie chcieć lub nie umieć go wyrażać. Podziw jest rzadkością, gdyż trzeba być dużej miary człowiekiem, by chętnie podziwiać innych. Poza tym podziw wymaga pewnej wiedzy. By podziwiać grafika, muszę się trochę znać na grafice; by podziwiać uczonego, muszę mieć pojęcie o jego dorobku i wiedzieć, ile charakteru, pracy i zdolności wymaga podobne osiągnięcie.

Inną sprawą jest niechęć lub nieumiejętność wyrażania podziwu. Niektórym ludziom trudno przychodzi wyrażanie uznania i pochwały. Uważają cechy miłe za oczywiste, a więc niewymagające komentarza. W codziennym obcowaniu wyrabia się jakiś szablon uwag, w którym mieści się krytyka, a nie mieści się pochwała. Żeby sprawić przyjemność, pochwała musi być zasłużona, sprecyzowana, rzeczowa. Słusznie powiadają, że *kto cię chwali za coś, czego nie masz, chce ci odebrać coś, co masz*. Niestety, nasz słownik jest bogaty i precyzyjny, gdy krytykujemy, a ubogi i zdawkowy, gdy chwalimy.

Na podstawie: Stefan Garczyński, *Współżycie łatwe i trudne*, Warszawa 1973.

[1] Jan Parandowski – polski pisarz, eseista i tłumacz literatury.
[2] Karol Darwin – brytyjski przyrodnik i geolog, twórca teorii ewolucji.
[3] Johann Wolfgang von Goethe – niemiecki poeta, dramaturg, prozaik, uczony, polityk.
[4] Popyt – tu: zapotrzebowanie.
[5] Podaż – oferowanie na sprzedaż.

[478 wyrazów]

Zadanie 13. (0–2)

Uzupełnij poniższy tekst w taki sposób, aby stanowił streszczenie tekstu *Uznanie, podziw, pochwała*.

Tematem tekstu Stefana Garczyńskiego jest
……

Autor skupia się na ……...

……...

i dochodzi do wniosku, że ……

……..…….

Zadanie 14. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Przywołana w pierwszym akapicie wypowiedź Jana Parandowskiego sygnalizuje kwestię, do której autor nawiązuje w dalszym toku rozważań.	**P**	**F**
Stefan Garczyński w swoim tekście przywołuje opinie innych osób, aby wzmocnić wiarygodność przekazywanych treści.	**P**	**F**

Zadanie 15. (0–1)

Na które pytanie można znaleźć odpowiedź w akapicie 5.? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Jakie chwile najdłużej pamiętamy w życiu?
B. Jaka pochwała sprawia największą przyjemność?
C. Czyja aprobata ma istotny wpływ na rozwój człowieka?
D. Dlaczego ludzie rzadko wyrażają swój podziw dla innych?

Zadanie 16. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Jedną z charakterystycznych cech językowych tekstu Stefana Garczyńskiego jest

A. nagromadzenie pytań retorycznych.
B. częste stosowanie trybu rozkazującego.
C. stosowanie bezpośrednich zwrotów do czytelnika.
D. używanie czasowników w pierwszej osobie liczby mnogiej.

Zadanie 17. (0–2)

Na jednej ze stron internetowych ktoś zamieścił grafikę prezentującą myśl angielskiego dramaturga George'a Bernarda Shawa. Pod grafiką rozpoczęła się dyskusja na temat trafności tej myśli.

Zabierz głos w dyskusji. Napisz komentarz, w którym przedstawisz swoje stanowisko i poprzesz je dwoma argumentami.

Re: Ludzie wolą być zrujnowani przez pochwały niż naprawieni przez krytykę.

……

……

……

……

……

……

……

……

Zadanie 18. (0–2)

Spośród lektur obowiązkowych (wymienionych na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego) wybierz tę, której bohater zasłużył, według ciebie, na podziw i uznanie ze względu na wyznawane wartości.
Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohatera.

Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą twoją argumentację.

Tytuł lektury: ……

Bohater lektury: ……...…..……

Uzasadnienie wyboru: ……...……...

……...……

……...……

……...……

Zadanie 19. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Rzeczownik *podziwianie* został utworzony od czasownika *podziwiać*.	**P**	**F**
Wyrazy *podziw*, *uznanie* i *pochwała* są wyrazami pokrewnymi.	**P**	**F**

Zadanie 20. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wypowiedzenie *Chwile, gdy słuchano nas z zachwytem, pamiętamy przez długie lata* to

A. zdanie pojedyncze.
B. równoważnik zdania.
C. zdanie podrzędnie złożone.
D. zdanie współrzędnie złożone.

Zadanie 21. (0–3)

W imieniu członków Młodzieżowego Koła Fotografów napisz zaproszenie na otwarcie wystawy pt. *Ludzie godni podziwu.* Zachęć do udziału w tym wydarzeniu, używając dwóch argumentów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

ZAPROSZENIE

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

Zadanie 22. (0–20)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie.

Temat 1.

Napisz rozprawkę, w której rozważysz, czy w każdym człowieku jest coś, co jest godne podziwu. W argumentacji odwołaj się do lektury obowiązkowej (wybranej spośród wymienionych na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego) oraz do innego utworu literackiego. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

Temat 2.

Wyobraź sobie, że jeden z bohaterów lektury obowiązkowej (wybranej spośród wymienionych na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego) otrzymał szansę naprawienia błędów popełnionych w swoim życiu. Napisz opowiadanie o tym, w jaki sposób wykorzystał tę szansę. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.